

שיבה: לא כמו חשב או ערפאת. אנחנו גרים פה גידון. המוסלמים לא רוצים לתת עבודה, וצרים בוודאי שלא. בא שליח מאירגון-הכלה ציע לבן שלי — בוא תלמד במשך שבועיים חזק נשק, אחר כך תשים אותו מתחת למיטה אנחנו נשלח לך משכורת.

יש לי 12 ילדים. אין לי איך לכלכל אותם, אז בן שלי מצא דרך להביא פרנסה הכיתה. אתה בין, הבן שלי לא מחבל גדול, הוא מחבל קטן. יתכן שאת החותמת הזאת — של "השתנות", שנטבעה בי, אפשר לראות באותו לוב, כאשר איבחנו במיגרש הכדורסל של ית-ספר נוצרי. אז הביאו גברים פלסטינים, ללא יעצה ראשונית מי אורח ומי מחבל. כשנכנסנו אבטחה, הם כבר ישבו במיגרש שלושה ימים בלי ים (היה יוני חם) ובלי אוכל. באותו ערב פרקו ל הריצפה משאית עם לחם. הם קיבלו אותה מחיאות כפיים.

באותה מיסגרת התהלכו שמועות בין החברה: הם הצביעו על איקס, כאחראי על הטבח מעלות וסימנו איקס על אחר, שהיה שותף לרצח כבישהחוף. והיתה התעללות של ממש בכל לה שסומנו באיקסים.

למה אתה מתכוון כשאתה אומר

זומני. האם האנשים סומנו מיסית? לא, לא פיסית. רק הצביעו על זה או על אחר, כל מי שהצביעו עליו, קיבל מכות איומות

● איך אתה מסביר את התנהגות החיילים?

לא יודע, אולי בגלל שהיינו במצוקה. אם הם היו קמים עלינו, היינו בכעיה. הם היו המון ואנחנו היינו מעטים. יתכן שהמצוקה והפחד הם שגרמו להתנהגות הזו.

● מדוע לא ניסית לעצור אותם?

כשראיתי שהחברה פשוט מאכזרים רסן, ניגשתי לאחר מחברי הטובים ולמ"מ, ואמרתי שצריך להפסיק את ההשתוללות.

● מה הם אמרו?

שאני צודק, אבל בעצמם לא נעשה כלום.

● הרגשת מנותק מחבריך?

קשה לי לשחזר את מה שהרגשתי. מאוחר יותר, אחרי שהשתחררתי, בנסיעה במכונית שמעתי את אלכס אנסקי מצטט שני נורווגים, רופא וסייען לרופא, שהיו באותו מיגרש כדורסל ביחד עם הפלסטינים, והם טוענים שראו לפחות עשרה אנשים שמתו כתוצאה מהמכות שחטפו מהחיילים הישראליים, ואז אומר אלכס אנסקי שאנטישמיות תמיד היתה וישל צריך להתייחס אל החרבים של השניים.

אני לא בא לשפוט את אנסקי. יתכן שכך הוא ראה את החרבים מהאולפן, אבל אני יודע, כי הייתי שם

אני יכול לצייר עוד תמונות מהמילחמה ודווקא מצור. אני יכול לתאר כסלנג צבאי. איך

אתה מתכוון, לחרבים שלך או לכל הפלוגה שבה שירתת?

אני לא יכול לדבר בשם כל הפלוגה, אלא בשם כמה מחברי.

● מה קרה לבמה מחבריך?

הרוגמה הקלאסית למה שקרה להם היא זו:

חבר שלי הצהיר שהוא הומו כדי לקבל פרופיל 24, ולא לשרת בלבנון. אחרים נסעו לחו"ל

כשישבנו בצידון, אחרי השלב הראשון של המלחמה, ירדו שמועות שלוקחים את ביירות. אילו באותה שבת שבה יצאנו למלחמה, היו מתעוררים הוויכוחים וחילוקי-הדעות באותה חריפות שבה התעוררו אצלנו כשריכרו על לקחת את ביירות, או הפלוגה שלי בכלל לא היתה יוצאת למלחמה.

כשהשתחררנו, אחרי 17 יום, הגענו לבסיס האם ואמרו לנו "חופשים". לא עברה שנייה אחת, וכל טופסי הנסיעה לחו"ל נחטפו. זה מה שקרה לנו. רצינו לברוח וכמה שיותר רחוק. אני השתחררתי ביום ראשון וביום שלישי כבר טסתי לחו"ל. הייתי מוכרח. יום למחרת גייסו את החטיבה, כדי לרדת על ביירות, אבל אני כבר הייתי באמסטרדאם.

● אילו היית בארץ היית מתגייס?

החטיבה שלי היא החטיבה הסרבנית. כשגייסו אותה היו צריכים להביא את הרמטכ"ל כדי לשכנע את החברה.

● נסעת לחו"ל מתוך צורך לברוח?

היתה לי תחושה שאני חייב מנוחה לראש.

● מאז קיבלת בוודאי צווי-מילואים, איך הגבת להם?

התעלמתי משני צוים. פשוט לא התייצבתי ביחידה. לא שלחתי שוברים. חיכיתי שהמישטרה תבאבתי או היחידה יגיעו אלי.

● והם הגיעו?

לא נתנו לי מנוחה. אחרי המילואים הראשונים היתה מסיבת פרידה למיפ בכפר הירוק. החברה שאלו לא נעלמתי, למה לא באתי. אמרתי להם שהתעלמתי מהצווים ושאמשיך להתעלם מהם.

● עד מתי?

עד שהמישטרה תחפש אותי.

● אתה רוצה שיחששו אותך?

אני עושה עם עצמי שיקול כזה — לשבת בכלא לחינם ולהיות הסרבן המאה ואחד, מבלי לעורר דעת-קהל ותגובה ציבורית שאני מאמין שחייבת לבוא, לא שווה לי. אני יכול להמשיך לשבת בבית רגוע ולחיות את חיי כשאף אחד לא מחפש אותי. במשך תקופה ארוכה לא עבדתי. כתבתי ספר. הייתי חייב להוציא את הדבר החוצה. החיים שלי כעת נסובים סביב הנושא. גם היום, אחרי תקופה ארוכה, לא השתחררתי מהמועקה. הצו האחרון הגיע בערך לפני חודשיים. גם ממנו התעלמתי.

● למה, לדעתך, הצבא מתעלם ממך?

יש לי הרגשה, גם משיחות עם חיילים בחטיבות אחרות, לא דווקא צנחנים, שהלחץ מגיע לממדים של סיר-לחץ. והצבא לא יודע איך להתמודד איתו. מילואימנים בלבנון מוותרים על חופשות מתוך פחד. אנשים נפגעים כל הזמן, ולא על כל הנפגעים מרווחים.

● אמרת קודם שיש לך חברים מהפלוגה שגם הם מסרבים לשרת בלבנון, איך הם עושים זאת?

חבר אחד שלי הצהיר שהוא הומו, כדי לקבל פרופיל 24. חלק נסעו לחו"ל לתקופות של חצי שנה ויותר, אחרים עזבו מקומות-עבודה. אני, אישית, לא מכיר אחד שחווה את המלחמה ממגע ראשון וחזר לשיגרת חיו.

● מדוע אינך פועל במיסגרת תנועת "יש גבול". מדוע אתה פועל כדורך קישוטי?

אני לא רוצה להיות שייך לתנועה. אני חושב שמה שעושה "יש גבול" הוא מועט, לא עם מספיק חוזה, לא עם מספיק אנרגיה, כדי לשנות.

● אתה חושב שאחד יכול לשנות מה שתנועה שלמה לא יכולה?

אין לי צל שספק שהתחושה הכבדה והאווירה שלחץ ורע שאופפת אותנו היום, חזקה יותר מו שאפפה את האנשים אחרי 73. אני יכול להרגיש את עצמי כחלק מהמקום הזה, ככו

המקום הזה, רק אם ארגיש שיש פה לפחות דבר אחד — אחריות לדברים שנעשים. והאחריות הזו תמדר בעיני ביום שבו העם יצא לרחובות ויעזור לממשלה להחליט ייתן לה אפילו את הטיעון לצאת, כמעט אמרתי. מוויאט-נאם.

● הרי רק תנועה גדולה יכולה להשפיע על האנשים ליצאת לרחובות. כשבאתי להפגנת ה-400 אלף, לא באתי בגלל המפלגות שקראו להקמת "ועדת-חקירה". אני לא הייתי שם כמפגין נגד הרצח, וזה לא אומר שהמלחמה יצרה בו תחושות כל-כך חריפות, שהביאו אותו לכיכר מלכיש-ישראל נגד המלחמה. אנשים לא באו להפגין בעד "ועדת-חקירה", הם באו אחד אחר, להפגין נגד המלחמה.

● אם תתייצב בביתך מישטרה צבאית, תלך לבית-הסוהר או למי-לואים?

אני הולך לבית-סוהר. לא רק שלא אשחר בלבנון, אלא שאין לי נגיעה עם הצבא. אני לא משתתף את הצבא הזה, כל עוד האנשים לא פועלים נגד ההישארות בלבנון, והאפשרות, כדור-כלל, להגיד שאין לנו מה לעשות בלבנון, היא בהפגנות.

על הפוליטיקאים, אלה שמחליטים החלטות, להבין שהסרבנים אינם פושעים, אלא שהסרבנות היא דגל שמנפה המצוקה.

● מה שקרה לך קרה כתוצאה מהל-ס-קרב?

השאלה היא איך נמרד הל-ס-קרב. לא הייתי בטיפול, לא נלקחתי לטיפול.

● אתה גם לא נשמע כל-כך מזועזע מהשאלה שלי.

אצלנו גם לא היו פצועים או הרוגים, לא היתה לנו דגל שמנפה המנוחות עם המוות.

● מדוע, אם כך, יש אנשים המכירים אותך מקרוב, שחושבים שלקית בהלם?

לאנשים קשה להתמודד עם מה שהפגין בעבר דיעות ימניות לאומניות ועכשיו מחזיק בדיעות שלא הייתי מכנה אותן שמאלניות, אבל דיעות מנוגדות לדיעותיו בעבר. אני רגיל לזה שאנשים חושבים שלקיתי בהלם. קשה היה לסביבה הקרובה שלי להתרגל לכך, אחרי שכעבר הייתי בעמדה כלכלית יציבה וטובה, הייתי שותף במיפעל משגשג, כסף לא היה חסר לי וידעתי איך לעשות אותו. קשה לאותם אנשים להבין איך היום הכסף פשוט לא מעניין אותי, איך נתקתי את עצמי מהמיפעל, שהיה מיפעל מצליח, כשכל מי שחי סביבי התלהב מההצלחה. בשנתיים שהייתי שותף במיפעל הוא פרח. לפי ראות עיניהם של אלה, מי שמעסיק את עצמו בכתיבה ובפניה לעיתונות ובמחשבה בכלל, הוא בגדר של משוגע. יתכן שאני משוגע, אם כך, מאוד לא מוצאים חן בעיני כל הנורמלים. עם מי שאני לא מדבר, אני שומע שהמצב חרא, כך שיש בכל זאת אנשים שאני מוצא איתם שפה משותפת, אבל יש לי אמונה שהחרא הזה ייגמר בשלב הבא.

● איך?

מהפכות לאורך ההיסטוריה לא קרו כשהיה טוב, אלא כשהיה מאוד רע. אם נסתכל סביב, על כל הכדור — חוץ מאשר אולי בשווייץ וגם שם לא — המועקה והרע חוגגים.

● הלכת לטיפול פסיכולוגי אחרי המלחמה?

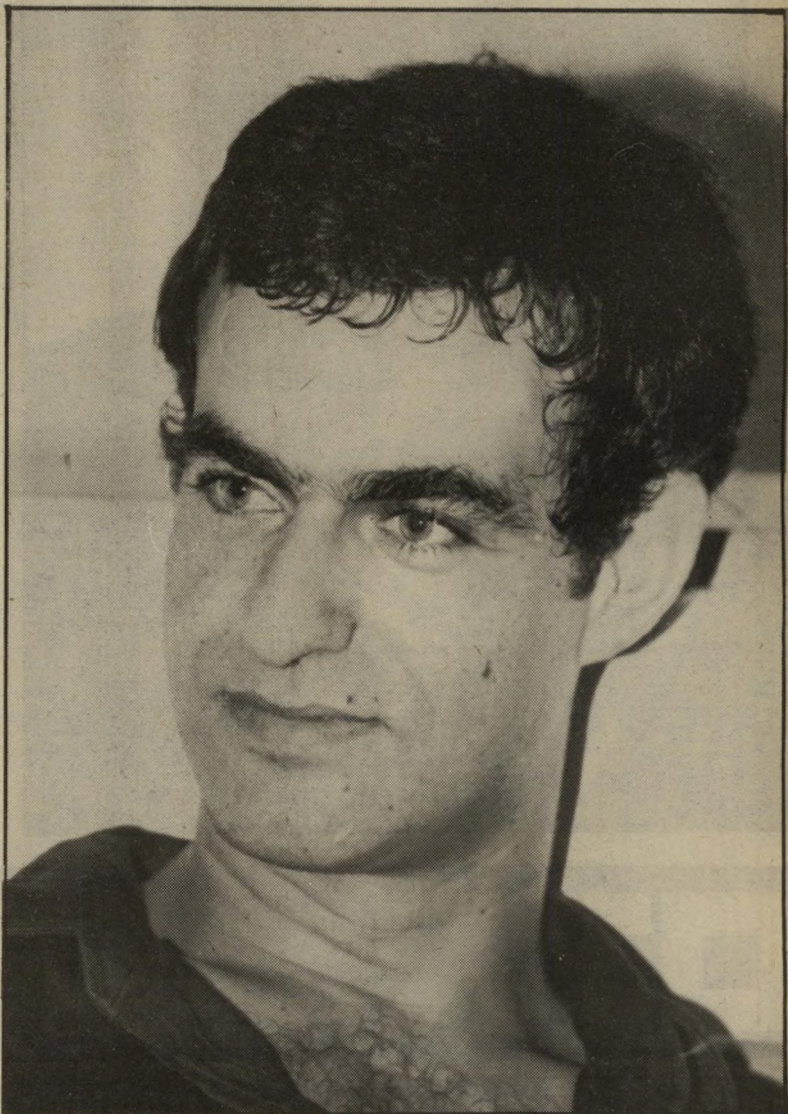
פעם אחת התלבשו עלי, כשהתחלתי לדבר על עזיבת העבודה, והציעו שאולי אפגש עם פסיכולוג. פגשתי אותו פעם אחת ולא עניין אותי

אני הולך לבית סוהר. לא רק שאני לא משרת בלבנון, אין לי נגיעה עם הצבא כל עוד הוא בלבנון

לפגוש בו פעם שניה. נראה לי שגם הוא חשב שאני לא צריך פעם שניה.

● אולי כדי לארגן את המחשבות?

המחשבות שלי, למי שנתן לי את הזמן, מאוד מאורגנות. אנשים שאני חי בקירובות והם בקירובתי, שמקיימים איתי שיחות של שעות, לא יאשימו אותי במחשבות לא-מעוצבות או מבולבלות.

רמי גבעוני הלכתי עם העדר...

שטפנו את צור. אני יכול לתאר את הרעש הנורא של התותחים, של הגנג"שים, ואין במרחק שלושה קילומטר עומדים עשרות אלפי אנשים ורואים איך המכונה הזו שועטת לכיוון עירם, לכיוון בתיהם.

וזהי סיטואציה כבדה. אילו הייתי רואה אותה תוך כדי צפייה בטלוויזיה או שומע עליה, בוודאי הייתי חש אחרת. אבל אני הייתי שם. ראיתי חשתי וכל זה עשה לי דברים. לא יכולתי להישאר אריש.

● איך הגיבו חבריך למה שקרה לך?

זה לא קרה לי, זה קרה לנו. את אותה הדבר שקרה לנו, עדיין לא מרגישים. האותות יצופו, כך אני מאמין, מעל פני השטח. בקרוב.

● כשאתה אומר. זה קרה לנו. למי

מחברים שלי, שיום קודם לכן הכרתי אותם כנאשים נעימי-הליכות ולא תיארתי לעצמי שהם מסוגלים לאלמוות שכזו.

הם ישבו בצפיפות איומה, בלי יכולת להשתין אפילו, ונאלצו לעשות את צורכיהם בתוכם.

אני זוכר שאיזה נער, לא יותר מבן 14, התרומם כדי לחלץ עצמות, ומצ' שעמד לידו הכניס לו בעיטה איומה בפרצוף. היית צריכה לשמוע איך נשמע אף שמתרסק. זה היה צליל איום נורא. אני יכול לתאר עוד הרבה מיקרים כאלה, אבל זה בערך מה שעבר על הראש שלי.

● איך הגבת כשהחברים שלך התנהגו כמו שהתנהגו?

אני חושב שבאותו רגע חשבתי שמולי שאני לא פלסטיני כמו אותם המצופפים במיגרש הכדורסל.